

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδoος

Συνδρομὴ ἰτησιᾶ: Ἑν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ῥοιζονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαι.— Ἰραρεῖον τῆς Διευθυνσεως: Ὑδρὸς Σταδίου, 6.

21 Ὀκτωβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ
ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΑΡΓΟΥΣ

ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Φίλτατε,

Ἐπειδὴ ἀρέσκεσαι εἰς ἑδοιοπορικὰς ἀναμνήσεις, ἐξακολουθῶ τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν μου ὅπου τὴν διέκοψα.

Ἀνεχώρησα λοιπὸν ἐκ Βόρμς καὶ κατηυθύνθην εἰς Μαγεντίαν διὰ σιδηροδρόμου· ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον, τὸ ἄξιον νὰ σπεύσης νὰ τὸ παραδώσης εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς διὰ τῆς δημοσιότητός ἐστιν ὅτι ἀνεχώρησα οὐχί, ὡς συνήθως, εἰς τρίτην, ἀλλ' εἰς δευτέραν θέσιν. Τοῦτο δὲ διὰ τρεῖς ἰσχυροὺς λόγους, τὸν πρῶτον γεωγραφικόν, ὅτι ἡ Μαγεντία ἀπέχει τοῦ Βόρμς μόνον μίαν ὥραν, καὶ ἐπομένως τῶν διοδίων ἡ διαφορά ἐστὶν οὐχὶ μεγάλη· τὸν δεύτερον ψυχολογικόν, ὅτι διετηρεῖτο ἀκόμη εἰς τινὰ γωνίαν τῆς διαθέσεώς μου τὸ οὕτως ἀθλίως ἐν Βόρμς διαψευσθὲν πριγκηπικόν ὄνειρόν μου, καὶ ἡ τρίτη τάξις μοι ἐφαίνετό πως ἀκόμη κατωτέρα τοῦ φανταστοῦ μου βαθμοῦ· καὶ τὸν τρίτον καθαρῶς ταμειευτικόν, ὅτι ἐν Βόρμς εἶχον κάμει ἀνελπίστους οἰκονομίας, διότι, ὅτε ἀνεχώρουν τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐστέφοντο οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας, καὶ ἡ ξενοδόχος τοῦ Couvent μοι ἔφερε τὸν λογαριασμόν, ἔμεινα, οἷον δῆποτε καὶ ἂν ἦν ἐκεῖνο τὸ καταγώνιον, πλήρης ἐκπλήξεως διὰ τὴν εὐτέλειαν τῆς ἀπαιτήσεως, καὶ ἤθελον νὰ διαμαρτυρηθῶ ὅτι ἀπατώνται, ὅτι ὀφείλω τὰ τετραπλάσια ἀφ' ὅσα ζητοῦμαι, καὶ νὰ πληρώσω κατὰ συνέπειαν. Ἀλλὰ συνῆλθον ταχέως, κ' ἐπροτίμησα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ σκανδάλου,

νὰ τηρήσω σιγὴν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν προκύψαν μοι περίσσευμα νὰ δώσω εἰς μίσθωσιν δευτέρας ἀντὶ τρίτης θέσεως μέχρι Μαγεντίας.

Ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἀμάρξῃ εὗρέθην μετὰ δύο ἀνδρῶν, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ὄψεως καὶ συμπεριφορᾶς αὐτῶν ἐφαίνοντο εἰς ἀνωτέρας στιβάδας τῆς κοινωνίας ἀνήκοντες, ὡς ἦτο καὶ ἐπόμενον, διότι ἐνταῦθα ὀλίγοι ὁδοιποροῦσιν εἰς πρώτην θέσιν, ἐκτὸς ἂν ὧσιν ἀληθεῖς ἡγεμόνες ἢ τραπεζίται Ἰουδαῖοι. Ὁ πλησίον ἐμοῦ καθήμενος, τοῦ ἄλλου ὁμιλητικώτερος, ἀπέτεινε ταχέως πρὸς ἐμὲ τὸν λόγον, καὶ μετ' ὀλίγον συνδιελεγόμεθα περὶ τῶν τεραστίως ἐν Γερμανίᾳ πολλαπλασιαζομένων σιδηροδρόμων.—«Βίσι μία τῶν πρωτίστων μεριμνῶν, μοι εἶπε, τῆς κυβερνήσεως. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας εἰσὶ σήμερον τὸ μέτρον καὶ οἱ ἀναπόφευκτοι ὄχαιοι τοῦ πολιτισμοῦ». Ἐννοήσας δ' ἐκ τῶν σολοικισμῶν καὶ τῆς προφορᾶς μου ὅτι ἤμην ξένος, καὶ προσέτι ὅτι ἤμην Ἕλλην, εἰς δ' ὁμῶς καὶ αὐτὸς τὸν ἐπεβοήθησα,—«Ἐχστε σιδηροδρόμους εἰς τὴν Ἑλλάδα» ; μ' ἤρώτησεν.—«Βίς τὴν Ἑλλάδα σιδηροδρόμους» ; ἀπεκρίθην ἀφ' οὗ ἐξηροκατάπια, «ὦ! μάλιστα, ἔχομεν, πῶς ὄχι ; ἕνα ἔχομεν ὅστις ἐξ Ἀθηνῶν φέρει εἰς Πειραιᾶ· ἄλλον ὅστις φέρει εἰς Φάληρον. Ἄμα δὲ μᾶς προσαρτηθῶσι Θεσσαλία καὶ Ἡπειρος, θὰ οἰκοδομήσωμεν ἕνα πρὸς τὰ Ἰωάννινα, ἄλλος θὰ χωρήσῃ ἐκεῖθεν μέχρις ἀπέναντι τοῦ ἄκρου τῆς Ἰταλίας· ἄλλος θὰ ἐνώσῃ τὰς Ἀθήνας μετὰ τῆς Λαρίσσης καὶ τὴν Λάρισσαν μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης· ἄλλος θὰ διασχίσῃ τὸν Πίνδον»· καὶ δὲν ὑπῆρχε κοιλὰς ἐπὶ τοῦ χάρτου δι' ἧς, βαθμηδὸν ἐνθαρρυνόμενος, δὲν διῆγον ἕνα σιδηροδρόμον. Δὲν φαντάζεσαι πόσον εὐκόλως κατασκευάζονται σιδηροδρόμοι ἐπὶ χάρτου, καὶ πόσον εὐθηνῶς ἀκόμη. Ὁ δὲ τρίτος συνοδοιπὸρος, ὅστις ἐκάθητο εἰς τὴν ἀντιπέραν γωνίαν, καὶ ὀλίγον εἶχεν ἀναμιγῇ εἰς τὴν συνδιάλεξιν, εἶπε τότε, ὡς εἰς ἑαυτὸν ὁμιλῶν,—καὶ ἐκ τῆς προφορᾶς ἐνόησα Γάλλον Παρισινόν:—«S'ils n'ont pas des chemins de fer, ils ont en tout cas des chemins à faire». Ἀλλ' ἐπροσποιήθην ὅτι δὲν ἤκουσα, ἢ ὅτι δὲν ἐνόουν τὴν Γαλλικὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἔμεινεν ἀκίνητον ἀπέναντι τοῦ ψυχροῦ του λογοπαιγνίου. Εὐτυχῶς δὲ διεκόπη καὶ ἡ ὁμιλία, διότι, παρὰ τὴν Μαγεντίαν ἤδη,

εἶχομεν φθάσει εἰς τὴν παραποταμίαν, καὶ τὴν προσοχὴν μας εἴλκυσε τὸ μεγαλοπρεπὲς ῥεῦμα τοῦ Ῥήνου.

Εἰς Μαγεντίαν ἔβρεχεν, ὥστε σχεδὸν δὲν εἶδον τὴν πόλιν· οὐχ ἤττον ὅμως, μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ ἀπόπλου, ἔσπευσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀνακαινιζομένην μητρόπολιν, ὁδηγούμενος ὑπὸ τῶν μακρόθεν καταφανῶν κωδωνοστασιῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ μάτην ἐπὶ πολὺ ἐζήτησαν νὰ τὴν πλησιάσω, διότι πρόσδοον δὲν εὕρισκον πρὸς αὐτὴν, πανταχόθεν περιτεθωρακισμένην ὑπὸ πενιχρῶν καὶ δυσειδῶν οἰκιῶν. Καὶ πολλαχοῦ παρετήρησα τοῦτο, ὅτι θρησκευτικὰ μνημεῖα τῶν ἀρχαίων αἰώνων, σεβαστὰ καὶ ἄξια παντὸς θαυμασμοῦ, κεῖνται θεταμμένα ἐντὸς λαθυρίνου μεταγενεστέρων οἰκοδομῶν καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἶχον ἐπέλθει χρόνοι καθ' οὓς ἐξέλιπε τὸ αἶσθημα τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τούτων μεγαλοργημάτων. Μόνον δ' ἐπ' ἐσχάτων ἐνιαχοῦ, ὅταν ἐπαρκῶσιν αἱ τῶν πόλεων πρόσοδοι, μακρύνονται αἱ χυδαῖαι ἐποικοδομαί, καὶ χαράττονται πλατεῖαι περὶ τὰς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τοῦτο εἰς Μαγεντίαν εἰσέτι δὲν ἔγινε, καὶ ἠναγκάσθην, ὡς θέλων νὰ ἐκπολιορκήσω τὸ χωρίον, νὰ περιέλθω περισκοπῶν αὐτὸ ἐξωθεν, καὶ ἀκολουθῶν ὁδοὺς σκολιάς καὶ στενάς, αἵτινες πολλακίς μ' ἐμάκρυνον ἀπ' αὐτοῦ, μέχρις οὗ εὑρον τέλος μίαν ἥτις ἀπέληγεν εἰς πλαγίαν θύραν, τὴν μόνην ἐν χρήσει. Εἰσελθὼν δὲ δι' αὐτῆς, εὑρον ὅτι ἐλειτούργουν, καὶ ὁ ἱερεὺς ὠμίλει ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος. Αἱ στιγμαί μου ὅμως ἦσαν μεμετροημένοι, δι' ὃ, φοβηθεὶς μὴ παρασυρθῶ ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας του καὶ λησμονηθῶ, ἐπροτίμησα νὰ μὴ προσέξω εἰς τὸν λόγον του, καὶ περιωρίσθην εἰς τὸ νὰ περιεργασθῶ τὰς τοιχογραφίας αἵτινες ἐκόσμουσαν τὰς ἀψίδας ἐκατέρωθεν τοῦ μέσου κήτους, καὶ ἦσαν αὐτόχρονα Βυζαντινὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ καταφανέσταται καὶ ἔχουσαι τὰ χρώματα ζωγράφου. Ἐμαθον δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι, ἀνακαινιζομένης τῆς ἐκκλησίας, ἥτις καὶ αὐτὴ ὡς καὶ ἡ τοῦ Βόρμς ἀποδίδεται εἰς τὸν ἰβ' ἢ ἰγ' αἰῶνα, ἐπιτηδεῖσι ζωγράφοι ἠκολούθησαν κατ' ἔχνος τὰς ἀρχαίας γραφάς, καὶ ἀπέδωκαν εἰς τὰ σωζόμενα χρώματα πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἀνθηρότητα. Οὕτως ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὴν Βυζαντινὴν ἀγιογραφίαν νομίζω ὅτι ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐκκλησίαις τῆς Γερμανίας δύναται μᾶλλον νὰ τὴν σπουδάσῃ ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου οἱ Τούρκοι καταστρέφουσιν ἢ ἐπιχρίουσι τὰ ἔργα αὐτῆς. Οὕτω καὶ πέρυσιν, μεταβάς ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς τὸν ὁλίγας ὥρας μόνον ἐντεῦθεν ἀπέχοντα Βρόκεν, τὸ ὅρος τῶν δαιμονικῶν φαντασμάτων τοῦ Φάουστ, εἰς τὴν πόλιν Γοσλάρ εἶδον πανάρχαιον μοναστήριον, εἰς οὗ τοὺς τοίχους ἐσωτερικῶς, πεσόντος ἐσχάτως κατὰ τόπους τοῦ κονιάματος, ἀνεφάνησαν ζωγραφαὶ γυναιωτάτως Βυ-

ζαντιναί, ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἐκ Βυζαντίου προελθοῦσαν καὶ τὸ μοναστήριον ιδρύσασαν ἡγεμονίδα Θεοφανῶ, ἥτις ἐνυμφεῦθη τῆς Γερμανίας τὸν Αὐτοκράτορα.

Εἰς τὴν παραποταμίαν ὅπου κατήλθον ἔλυσεν ἡδὴ τὰ πρυνήσια ὁ «Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας», ὡς ἐκαλεῖτο τὸ πλοῖόν μου. Ἦτο δὲ μέγα καὶ πολυτελές, ὡς περίπου περιγράφονται αἱ θαλαμηγοὶ τοῦ Ἰέρωνος καὶ τοῦ Πτολεμαίου. Εἰς αὐτὸ δ' ἐτάχθην ἴσως πρὸς τοὺς δωδεκάκας δώδεκα λοιποὺς ἐπιβάτας του, διότι ὅλοι εἰμεθα ἐπίσης ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἡ δὲ διαφορὰ εἰς τοῦτο συνίστατο, ὅτι οἱ μὲν πλείονα καταβάλλοντες ἐδικαιοῦντο νὰ παρακαθίσωσιν εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς γεῦμα τὸ παρασκευαζόμενον ἐν τοῖς κοίλοις τοῦ πλοίου, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμενον εἰς τὸ κατὰστρωμα νὰ θαυμάζωσι τὴν φύσιν, ὑπ' αἰσθημάτων τρεφόμενοι. Περιττὸν νὰ σοὶ εἰπῶ μετὰξὺ τίνων ἤμην· γνωρίζεις τὴν καλλιισθησίαν μου. Ἄλλως τε ἐν Βόρμς μοι εἶχεν ἐπιτραπῇ, δι' ὅσα ἐκεῖ ἐπλήρωσα, νὰ παραλάβω εἰς τὸν κόλπον μου τὰ περισσεύματα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ λοιποῦ μου προγεύματος. Τέλος, οὕτω δὲν φρονεῖς; καλὸν γεῦμα εὐρίσκει τις πανταχοῦ καὶ πάντοτε (ὅταν ἔχῃ χρήματα), τὴν θέαν ὅμως τοῦ Ῥήνου δὲν τὴν εὐρίσκει.

Εἶναι δὲ ὁ Ῥῆνος... Ναί; Περιμένεις περιγραφὴν; Ἴδε Βέδεκερ, σελίδα... δὲν ἡξέυρω ποῖαν. Ἐχει, ἡξέυρεις, τέσσαρας δραχμὰς καὶ δὲν τὸν ἡγόρασα. Ἀλλὰ δὲν ἤθελον τοῦτο νὰ εἰπῶ. Ὁ Ῥῆνος εἶναι ἡ ἐπὶ γῆς ῥευστὴ τῶν εὐδαιμόνων ὁδός. Διὰ νὰ μ' ἐννοήσης, ἐλθὲ καὶ ἰδέ τον. Ἀξίζει τὸν κόπον. Ἄλλ' ὅχι, σὲ συμβουλεύω μᾶλλον μὴ ἔρχεσαι πρὶν ἀνατείλῃ καὶ διὰ σὲ ἡ σελήνη τοῦ μέλιτος, μὴ σοὶ συμβῇ ὅ,τι ἐκινδύνευσε νὰ συμβῇ εἰς ἐμέ. Ὑπελόγισα ἀνωτέρω εἰς δώδεκα δωδεκάδας, νομίζω, τοὺς συνεπιβάτας μου. Ἐξ αὐτῶν φαντάσθητι ὅτι αἱ ἑξ δωδεκάδες ἦσαν νέοι νεόνυμφοι, καὶ αἱ ἄλλαι ἑξ αἱ νύμφαι αὐτῶν. Ὡς δ' ἔμαθον ἐρευνήσας, τοῦτο ἐτησίως συμβαίνει, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ χρόνου, τὴν τερπνοτέραν διὰ τὴν ποταμοπλοΐαν, ἐλόκληρα πληρώματα νέων ζευγῶν διαπλέουσι τὸν Ῥῆνον, καταρχόμενα ἀπ' αὐτοῦ τῆς τοῦ βίου ὁδοπορίας.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦτο μοι ἐφάνη οὐχὶ δυσάρεστον, διότι αἱ ἐβδομήκοντα δύο ἐκείναι τοῦ ὕμεναίου νεοσύλλεκτοι ἦσαν ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον εὐεидεῖς, αἱ μὲν ἔχουσαι τὴν ὠραιότητα τοῦ διαδόλου, καὶ ἡξέυρεις ὅτι πολυλάκις, ὅταν θέλῃ, κατορθοῖ ὁ πειρασμὸς ν' ἀμφισβητῇ νικηφόρως τὸ μῆλον, αἱ δὲ εἶχον κόμας ἀντανανκλώσας πάσας τοῦ χρυσοῦ τὰς ἀποχρώσεις, ἄλλαι χεῖλη ῥόδινα ἢ κοράλλινα, ἄλλαι ὀφθαλμοὺς ἀμιλλωμένους πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ. Πλὴν τί τὸ ὄφελος; Τῶν ὀφθαλμῶν πάντων τούτων τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο

μόνον—πρὸς τὰς καλλονὰς τοῦ Ῥήνου, θὰ εἰ-
πῆς.—Βεβαίως, καὶ τοῦτο, δὲν λέγω· ἀλλὰ πρὸ
πάντων καὶ κυρίως ἐστρέφοντο πρὸς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τῶν νυμφίων, καὶ πάντα τὰ χεῖλη ἐκεῖνα
ἠνοῖγοντο μόνον εἰς ψιθυρισμοὺς, ἐξ ὧν ἐγὼ οὐ-
δὲν ἤκουον, οὐδὲ συμφέρον εἶχον ν' ἀκούσω. Ὡς-
τε ἔμενον μεμονωμένους ἐν μέσῳ τοῦ εὐδαίμο-
νος ὁμίλου ἐκεῖνον, καὶ ἄφωνος ὡς οἱ ἰχθύς τοῦ
Ῥήνου. Ἄν δ' ὀφθαλμοὺς ἐκ τῶν κυανῶν ἐκεῖνων,
μεταστρεφόμενος ἀπὸ πυργωστέφους λόφου εἰς
χλοερὸν ἀκρωτήριον, συνέπιπτε ν' ἀπαντήσῃ τὸν
ἐδικόν μου, καὶ νὰ ἐμεινῇ ἐπὶ μίαν στιγμήν
διὰ τὸ ξενοφανὲς τῆς ἐμῆς ὄψεως, ἢ ἂν δύο χεῖλη
ἐκ τῶν ῥοδοχρόων διεστέλλοντο εἰς ἀτελὲς μει-
δίαια διὰ τινὰ γελοῖον βραδυσμόν ὃν ἀπέ-
τεινον πρὸς τὸν ὑπηρετήν, ἀμέσως ἔβλεπον ἀ-
γριαῖνον καὶ ἀνησυχῶς τοξευόμενον τοῦ ὑπόπτου
συζύγου τὸ βλέμμα· διότι φαίνεται ὅτι ἡ θύ-
ελλα τῆς ζηλοτυπίας πνέει πρὸ πάντων σφοδρὰ
κατὰ τὰ πρῶτα τέταρτα τῆς σελήνης τοῦ μέ-
λιτος, πρὶν ἢ συζυγικὴ πίστις διέλθῃ διὰ τῶν
δοκιμασιῶν τῶν τοῦ βίου περιπετειῶν.

Βαρυνθεὶς τέλος νὰ βλέπω ἑμαυτὸν τὸ ἀντι-
κείμενον ἢ παγετώδους ἀδιαφορίας ἐν τῇ πυ-
ρώδει ἀτμοσφαίρᾳ ἐκεῖνῃ, ἢ ἀδικωτάτων ὑπο-
νοιῶν, καὶ ν' ἀκούω ἐβδουηκονταδύω ζεύγη πε-
ριστερῶν μονοτόνως λαρυζόντα πέριξ μου, ἀπε-
στράφη ἀπ' αὐτῶν, ἐστήριξα τὸν ἀγκυῶνά μου
εἰς τὸ χεῖλος τοῦ πλοίου καὶ τὴν κεφαλὴν εἰς
τὴν χεῖρά μου, καὶ διὰ τῆς ἄλλης λαβῶν ἐκ
τοῦ κόλπου μου τὸν Στράβωνα ὅστις μὲ συνώ-
δευεν, ἐβυθίσθην εἰς αὐτοῦ τὴν ἀνάγκωσιν, ζη-
τῶν νὰ ἰδῶ εἴ τι λέγει περὶ Γερμανίας.

Ἀλλὰ μεταξὺ ἀναγινώσκων παρετήρησα ὅτι
νέος τις, ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν νυμφίων βε-
βαίως καὶ οὗτος, ἀλλὰ δι' ὃν ἔσως ἡ σελήνη τοῦ
μέλιτος ἦτο περὶ τὴν δύσιν τῆς, ἀποσπῶν τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν συνήθων πολικῶν των ἀστέ-
ρων, τοὺς ἔστρεψε συνεχῶς καὶ λαθραίως πρὸς
τὸ βιβλίον μου, καὶ μετὰ ταῦτα μὲ ἠτένιζε με-
τὰ τινος ἐνδιαφέροντος, ὡς μοὶ ἐφαίνετο. Ὁ
πρῶτος ἄνθρωπος ὅστις θὰ ἠσθάνετο τι ἐνδια-
φέρον πρὸς ἐμὲ εἰς τὸ βροῖθον ἐγωῖσμοῦ πορθ-
μεῖον ἐκεῖνο τοῦ ἔρωτος! Τέλος δὲ, τὸ μᾶλλον
ἀνέλπιστον, καὶ μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον μετὰ
φωνῆς ἡπίας, ἐρωτήσας με ἂν εἶμαι φιλόλογος
(ἢ φιλόλογος ;).

— Δὲν ἔχω τὴν τιμὴν ταύτην, τῷ ἀπῆντησα
μειδιῶν.

— Ἀλλ' ἀναγινώσκετε Ἑλληνικά !

— Διὰ λόγον ἀπλούστερον, εἶπον· διότι εἶ-
μαι Ἑλλην.

— Ἑλλην, ἀνέκραξεν ὡς ἐνθουσιῶν. Ἑλλην !

— Καὶ μοὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα. — Βέρθα, προσέθη-
κεν ὁ κύριος εἶναι Ἑλλην !

Τότε ἤγειρα πρὸς ἐμὲ ἡ Βέρθα τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς, — τί ὀφθαλμοὺς ! — καὶ μ' ἐδεξιώθη δι' ἐ-

νὸς μειδιάματος, καταστήσαντός με διπλάσιος
εὐτυχῇ καὶ ὑπερήφανον ὅτι εἶμαι Ἑλλην. Καὶ
συνδιάλεξις ἤρχισεν, ἐξ ἧς ἐκεῖνοι μὲν ἔμαθον
ὅτι ἐγὼ μόνος ὑπετραύλιζον τὰ Γερμανικά, ὅπερ
ἠῤῥησε ταχέως τὴν οἰκειότητα, διότι μ' ἐδί-
δασκον καὶ μὲ διώρθουν, ἐγὼ δὲ, ὅτι ἡ νύμφη
ἦν θυγάτηρ καθηγητοῦ, ὁ δὲ νέος σύζυγός τῆς
διδάκτωρ τῆς φιλολογίας, δρέψας σχεδὸν συγ-
χρόνως τὸν στέφανον τῶν Μουσῶν καὶ τὸν τοῦ
ὕμεναίου.

Ὁ Στράβων μου παρέσχε τὴν πλείστην ἀ-
φορμὴν τῶν συνδιαλέξεων. Ἡ κυρία Βέρθα λα-
βοῦσα καὶ φυλλολογήσασα αὐτόν,

— Σοφὴ ἡ γλῶσσά σας, εἶπεν, ἀλλὰ τὰ γραμ-
ματὰ τῆς πολὺ σκολιᾶ. Δὲν ὁμοιάζουσι κάμμιᾶς
γλώσσης τοῦ κόσμου. Τινῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσ-
σῶν ἠξεύρω ἄκρας καὶ μέσας· τῆς ἐδικῆς σας
οὔτε λέξιν, οὔτε θὰ ἤμην ἱκανὴ νὰ μάθω ποτέ.

— Πρόληψις, Κυρία, τῇ ἀπεκρίθην. Πρῶτον
περὶ σκολιῶν γραμμάτων ὑμεῖς, Γερμανίς, δὲν
ἔχετε δικαίωμα νὰ ὁμιλήτε. — Καὶ τῇ ἔδειξα
ὅτι τὰ πλείστα τῶν κεφαλαίων τῇ εἶναι γνω-
στὰ, ὅπερ εἶδε μετ' ἀπορίας καὶ μετὰ χαρᾶς,
καὶ ἤρχισε ν' ἀποπειράται ν' ἀναγινώσκῃ.

— Ἐπειτα, προσέθηκα, μὲ ἀπατάτε λέγουσα
ὅτι οὔτε λέξιν τῆς γλώσσης μου ἠξεύρετε.

— Ἀλλὰ σὰς βεβαίῳ . . .

— Καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ ἐναντίου, ὅτι αἱ γνώ-
σεις σας τῆς Ἑλληνικῆς συμποσοῦνται οὐχὶ εἰς
ἐκατοντάδας ἀλλ' εἰς χιλιάδας λέξεων.

— Περιέργον θὰ ἦτον ἂν ἠξευρον τὴν ἑλλη-
νικὴν ἐν ἀγνοίᾳ μου, ὡς ὁ Πουρσονιὰς ὠμίλει
ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πεζῶν λόγον, εἶπε γελῶσα (ἐγέλα
δὲ χαριέστατα). Σὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ τὸ ἀπο-
δείξητε.

— Προθύμως. Ἡξεύρετε τὴν λέξιν καλλι-
γραφία ;

— Πῶς ; εἶναι λέξις Ἑλληνική ;

— Καὶ ἰδοὺ, οὐ μόνον γνωρίζετε τί ἐστὶ
καλλιγραφία, ἀλλὰ καὶ τί ἐστὶ γράφω, καὶ τί
ἐστὶ καλῇ, δηλαδὴ ὥρατα. (Τοῦτο, πέπεισμαι,
πρὸ πολλοῦ τὸ ἠξευρε. Τίς γυνὴ δὲν ἔχει κα-
θρέπτην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ;).

Καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι πρὸς ταῦτα ἠρυσθίρην ἡ
κυρία Βέρθα. Ἀλλ' ἔσως ἦτο μόνον ἀποτέλεσμα
τοῦ ἡλίου· διότι ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας
ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἦτο περιέργος τὴν ἡμέραν ἐκεῖ-
νην. Αἶφνης ἐπήρχετο βροχὴ ραγδαία μετ' ὁμί-
χλης καὶ ἀπέκρυπτε τὰ πάντα πέριξ· ἅμα δ'
ἐκάμπτουμεν ἐν ἀκρωτήριον, ῥίπτις ἀνέμου διε-
σκόρπιζε τοὺς ἀτμοὺς, καὶ ὁ ἥλιος ἐρυθρὸς διε-
γέλα ἐπὶ τῶν χαριεστάτων τοποθεσιῶν, αἵτινες
ἀνεφαίνοντο ὡς θεατρικαὶ σκηνογραφίαι, ἐφ' ὧν
αἵρεται ἡ αὐλαία, ὡς ὥραιās πρόσωπον ἀφ' οὗ ὁ
ζέφυρος μακρύνει τὸ κάλυμμα. Ἀλλ' ἐγὼ, εἰς
μόνην τὴν συνηγορίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσ-
σης ἀφωρῶν,

— Ἐχομεν λοιπὸν τρεῖς, τῇ εἶπον. Τώρα, δὲν θὰ μοὶ εἰπῇτε βεβαίως ὅτι δὲν ἤξεύρετε τί ἐστὶ φιλόλογος (καὶ λέγων, ἀπέβλεπον πρὸς τὸν σύζυγόν της). Ἰδοὺ λοιπὸν ἤξεύρετε τί ἐστὶ λόγος, καὶ τί ἐστὶ φιλό (καὶ πόσον ἤξιζε νὰ τὸ ἤξεύρῃ!). Ἐν μόνον πρέπει νὰ σᾶς διδάξω, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐδήλου τὴν αἰτίαν, παρ' ἧμῖν δὲ τὸ ἀποτέλεσμα. Εὐκόλον μοι εἶναι, οὕτω προχωρῶν, νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι ἐκ μετριοφροσύνης μόνον ἀρνεῖσθε ὅτι ἤξεύρετε τὴν ἑλληνικὴν.

Ἡ κυρία Βέρθα μὲ πύχαρίστησεν ὅτι τῇ ἀνεκάλυψα γνώσεις ἃς δὲν συνοῖδεν ἑαυτῇ, καὶ τῇ ἀπέδωκα ἀρετὴν, ἣν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐφρόνει ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο ν' ἀντιποιηθῇ. Διεκόπη ὅμως ἡ ἀκαδημαϊκὴ ἡμῶν συνδιάλεξις ὑπὸ τοῦ κώδωνος ὅστις μᾶς ἐκάλει εἰς γεῦμα.

— Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ σᾶς ἔχωμεν γείτονα εἰς τὴν τράπεζαν, μοὶ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς διδάκτωρ. Ἄλλ' ἐξηγήσας ὅτι συνέπεσε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ μὴ ἔχω ὄρεξιν, ὅτι ὁ ἱατρὸς μοὶ διέταξε νὰ μὴ τρώγω, — δηλαδὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἡμέρας, ἐπρόσθετα, ἰδὼν ποίαν ἐκπληξιν προῦκάλεσεν ἡ ἀνόητος πρόφασίς μου, τοὺς ἀφῆκα νὰ καταβῶσιν εἰς τὸ μέγα ἐστιατόριον, καὶ ἔμεινα εἰς τὸ κατὰστρομα, βόσκων ἀπλήστως τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὰς δύο ὄχθας καὶ τ' ἀμίμητα κάλλη αὐτῶν. Ὡς ἐν πανοράματι παρήρχοντο ἐμπρὸς μου ὁ εὐθυτενὴς βράχος, ὁ καθέτως αἰρόμενος εἰς μέγα ὕψος ἀπὸ τοῦ πυθμένος τοῦ ποταμοῦ καὶ φέρων στέφανον ἐρεπίων, διατρυπώμενος δ' εἰς τοὺς πρόποδας ὑπὸ τῆς ὁδοῦ, ἥτις δὲν ἔχει πῶς ἄλλως νὰ τὸν παρέλθῃ· ἔπειτα ὁ μαλακῶς καμπτόμενος σύδενδρος λόφος, ὃν κοσμοῦσι φαιδραὶ ἀγροικίαι· κατόπιν ἡ βαθύσκιος κοιλάς ἣν διαρρέει διαυγὲς ὑδάτιον, καὶ εἰς ἧς τὰ ἄλση περιμένεις νὰ ἰδῇς τοὺς βουκόλους τοῦ Θεοκρίτου· μετ' αὐτὴν . . . Οὐαί! Βλέπω ὅτι τὸ ὕψος μου λαμβάνει χροιάν εἰδυλικήν. Τότε θὰ μ' ἐπιτρέψῃς, φίλτατε, νὰ τὸ ἐπιφυλάξω διὰ τὸν προσεχῆ ποιητικὸν διαγωνισμόν, διότι σὲ βλέπω ἤδη περιλειχόμενον, καὶ ἐτοιμαζόμενον νὰ ποιήσῃς ἤξεύρομεν τίνα χρῆσιν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο . . . «ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές», ὡς ἤθελες εἰπεῖς ἂν σοὶ παρείχον καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν εἰς τὰς δημοσιευτικὰς σου ὁρέξεις.

Ἐν Βερολίνῳ, τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1879 Ε.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].

Συνέχεια· ἴδὲ σελ. 641.

II'

Τὴν ἐπαύριον ὁ Μαυρίκιος, μετ' ὀλίγων ὥρῶν πυρετώδη ὕπνον, ἠγέρθη αἰσχυρόμενος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἀδυναμίᾳ καὶ ἀγανακτῶν κατὰ τῆς Μαγδαληνῆς. Τί ἔμελεν αὐτῷ ἐπὶ τέλους ἡ τύχη

τῆς ἐξαδέλφης του; Τί ὄφειλεν ἐν συνειδήσει εἰς τὴν κόρην; Τίνι δικαιώματι ἐπεβάλλετο αὐτῷ; ἔπταιεν ἄρα γε αὐτὸς διότι ἀπώλεσε τὴν δίκην της; Πῶς δέ; ἐπειδὴ ἡ θεία του, ἣν οὐδὲ κἂν ἐγνώριζεν, ἐφαντάσθη ν' ἀποθάνῃ καὶ νὰ πέμψῃ εἰς Γαλλίαν τὴν θυγατέρα της, ἐπειδὴ μικρὰ Γερμανίς, ἥς μόλις ὑπώπτευε τὴν ὑπαρξιν, ἔκρουσεν ἐσπέραν τινὰ τὴν θύραν τοῦ Βαλτραβέρ, ἥτο ἄρα γε ἠναγκασμένος ν' ἀναλάβῃ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ κηδεμόνος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελέτα νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Θανάτου! Πότε οἱ ἐξαδέλφοι ἔχουσιν ἐντολὴν νὰ συνοδεύωσι διὰ τοῦ βίου τὰς ἐξαδέλφας των; Ἄλλως τε καὶ ἡ Μαγδαληνὴ δὲν ἦτο πλέον παιδίον, ἥτο εἰκοσιδύο ἢ εἰκοσιτριῶν ἐτῶν, εἰς δὲ τὴν ἡλικίαν ταύτην αἱ ὀρφαναὶ παύουσι κινεῖσθαι τὸ ἐνδιαφέρον, αὕτη δὲ βεβαίως ἐποίει κατὰχρησιν τοῦ πλεονεκτήματος τοῦ μὴ ἔχειν αἰκογένειαν. Τί δὲ ἡδύνατο ὑπὲρ αὐτῆς; Χρήματα δὲν εἶχε, οὐδ' αὐτὰ τῆς κατοικίας του τὰ ἐπιπλα τῷ ἀνῆκον ἤδη, καθὼς ἐκπροσωποῦντα τὰ ὀφειλόμενα ἐνόικια. Εἶχεν ἀποφασίσει καὶ ἤθελε ν' αὐτοκτονήσῃ, πᾶσα δὲ ἄλλη ἀπόφασις, ἐν αἷς εὕρισκετο περιστάσεσιν, ἤθελε φέρεῖ αὐτὸν εἰς ἄκραν ἀμνησίαν. Νὰ ἐργασθῇ! Εὐκόλον εἰπεῖν! Ἄλλ' ἀφοῦ τις ἄπαξ ριζοβολήσῃ ἐν τῇ διασφορᾷ καὶ τῇ ἀργίᾳ, δὲν μεταφρονεῖται οὐδ' ἐγκλιματίζεται εὐκόλως ἐν ταῖς χώραις τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐργασίας. Τέλος, ὁ Μαυρίκιος ἐγνώριζε καὶ ἐξετίμα ἑαυτὸν μετ' αὐστηρᾶς ἀμεροληψίας, οὔτε τὴν ἐγκράτειαν δὲ τοῦ Σκηπίωνος ἀντεποιεῖτο οὔτε τοῦ Ἰωσήφ τὴν ἀρετήν· καίτοι δὲ ἡ ἐξαδέλφη του δὲν τῷ ἐφαίνετο εὐειδὴς οὐδὲ ποθητὴ, καίτοι ἡ γλυκεῖα αὐτῆς μορφὴ οὐδέποτε συνεκίνησε τὰς διεσθαρμένους αἰσθήσεις του, ἐγνώριζεν ἑαυτόν, εἶχε βολιδοσκοπήσει τὴν καρδίαν του καὶ ἐγίνωσκεν ὁποῖον εἶχον καταθέσει ἐν αὐτῇ βόρβορον τὰ παρελθόντα ὀκτῶ ἔτη. Ἀπροσδόκητὸς τις σύγκρουσις ἡδύνατο νὰ συνταράξῃ καὶ νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς φῶς.

Τοιαῦτα ἐσκέπτετο μετ' ἀγανακτήσεως καὶ ταραχῆς μεγίστης, ἔτοιμος ὢν νὰ παραβῇ τὰ μετὰ τοσαύτης ἀπερισκεψίας τὴν προτεραίαν συμφωνηθέντα, ὅτε εἶδε τὴν ἐξαδέλφην του εἰσερχομένην μετὰ τῆς Ὀρσολας. Ἡ Μαγδαληνὴ ἦτο ἀπλούστατα ἐνδεδυμένη, ὁ δὲ Μαυρίκιος συνειθίσας εἰς τὰς πολυτελεῖς γυναικείας στολάς, εὗρεν ὅτι ἡ ἐξαδέλφη του ὠροιάζεν ἐργατιδα. Σπάνιον εἶναι ὁ ἀπώλεσας τὸ αἶσθημα τῆς ἀρετῆς νὰ μὴ συναπολέσῃ καὶ τὸ τοῦ ἀληθοῦς καλοῦ, καθότι τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα εἶναι στενῶς συνδεδεμένα. Ἡ Ὀρσολα ἔφερε τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ τόπου της, εἶχε δ' ἐνδυθῇ ὅσον οἷόν τε λαμπρότερον, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Μαυρίκιον, ὅστις βλέπων αὐτὴν οὕτω περιέργως κεκαλλωπισμένην, ἔμεινεν ἐμβρόντητος.